



תנועת הקיבוץ הדתי

כ' תמוז תש"ע 2.7.10

גיליון מס' 214

פרשת פנחס

מאת אבינעם שטרית, קיבוץ שדה אליהו

בארה של מרים וגלגוליה

בפרשתנו, פר' פנחס, מסתיים תהליך החלפת ההנהגה של עם ישראל בדור המדבר. ה' מצווה את משה לעלות אל הר העברים, לראות משם את הארץ המובטחת ולמות שם תוך אזכור הסיבה הידועה: "כאשר מריתם את פי במדבר צין במריבת העדה להקדישני במים לעיניהם, הם מי מריבת קדש-מדבר צין" (כ', י"ב-י"ד). את הסיפור במלואו אנו זוכרים מפר' חוקת: "ויבוא בני ישראל...מדבר צין...וישב העם בקדש. ותמת שם מרים ותקבר שם. ולא היה מים לעדה לשתות...". רש"י מפרש שם: "מכאן שכל מ' שנה, היה להם הבאר בזכות מרים" (פרק כ').

מהותה של הבאר:

"פי הבאר" – הוא אחד מעשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות. (אבות ה'ר'). כלומר, כבר במעשה בראשית נקבעה בבאר הסגולה - היכולת, לספק מים בשפע, והיא רק המתינה לשעת הכושר. מפרש הברטנורא: "ופי הבאר – בארה של מרים. שהיתה הולכת עם ישראל במדבר בכל המסעות. ויש אומרים, שפתחה פיה ואמרה שירה, שנא': "עלי באר-ענו לה". (שירת הבאר, כ"א). בכך מצטרף הברטנורא לדעה שעם מותה של מרים חדלו המים, ואותה הבאר (הסלע) חזרה לשפוע את מימיה כאן, בקדש, אחרי הכאתה ע"י משה.

וזו היא אותה הבאר שמצאנו בחורב בתחילת מסע בני במדבר, בהיותם ברפידיים. (שמות י"ז, ר'): "הנני עומד לפניך שם על הצור בחורב, והכית בצור ויצאו ממנו מים...". מאז נשארה פתוחה ושפעה את מימיה לעם (מיליוני אדם) משך 40 שנות המסע במדבר, ולזה כיוון המשורר בתהילים: "ההופכי הצור אגם מים, חלמיש למעינינו מים".

כיצד סופקו המים?

לפי הרמב"ן (שם): "הבאר היתה קבועה במקום אחד וממנה נמשכו נהרות (תעלות) לכל מקום שהיו הולכים שם. כך, משך 40 שנה. ועתה, בקדש, מפני העונש, הבאר כמו חפורה – מלאה מים ובאים אליה לשתות, (האדם והבהמה). רש"י סובר: "באר – בארה של מרים. סלע שיצאו ממנו המים ע"י משה, ועגול כמין כברה היה, ומתגלגל עמהן בכל מקום שהולכין" (פסחים נ"ד).

גניזת הבאר:

עם פטירתו של משה וכניסת העם לארץ, הסתיימה ההנהגה הניסית והתחלפה לטבעית. כך גם הבאר, נגנזה ולא נודע מקומה. אך כבר בתקופת התלמוד ניסו למצוא רמזים וסימנים כדי לאתר את מקום גניזתה. ישנם מדרשים, ובעקבותם סיפורי מעשה, באשר למיקומה האפשרי. ע"פ הבבלי (שבת ל"ה) הבאר נגנזה בים התיכון. מאידך, רוב הדעות והעדויות שהצטברו במהלך הדורות מצביעות על ים כנרת כמקום גניזתה של הבאר.

הירושלמי (כתובות ס"ז). ומדרש רבא דורשים זאת מהפס': "ונשקפה על פני הישימון". אמר רבי חיייה בר אבא: "כל מי שהוא עולה להר הישימון וראה כמין כברה קטנה בים טיבריא, זו היא בארה של מרים".

אבי ז"ל, ידע להצביע במדוייק על המקום, זאת לאור מעקב אישי וממושך אחר תופעות מיוחדות שחווה בעצמו (ביעבועים של מים בזמנים מסויימים) בלכתו רגלי, מביתו שבעיר העתיקה לשיבה שע"י ציון התנא רבי מאיר בעל הנס. יש להניח שהוא התמקד במקום זה בהסתמכו על עדותו של ר' חיים ויטאל, תלמידו של האר"י ז"ל, שהצביע על אותו מקום בזו הלשון: "כשאני, חיים, באתי אצל מורי ז"ל (האר"י) ללמוד ממנו זאת החכמה, הלך מורי ז"ל לטבריה והוליכני עמו... וכשהיינו מהלכים בספינה בתוך המים, נגד העמודים של ביהכ"נ הישן, אז לקח מורי כוס אחד ומילא אותו מים מבין העמודים והשקה לי אותם המים ואמר לי: עכשיו תשיג בזאת החכמה. כי אלו המים ששתית היו מבארה של מרים. ומאז ואילך התחלתי ליכנס בעומק החכמה הזאת".

סגולות הבאר

עדותו של ר' חיים ויטאל באשר להבנת חכמת הקבלה בזכות המים משתלבת עם פירושו של בעל "אור החיים" על שירת הבאר - שירת התורה. (עי"ש, פס' ז"ז). כמו כן, מצאנו במדרש תנחומא (חקת א') על מוכה צרעת ועיוור שירד לטבול במי מערה. נזדמנה לו שם בארה של מרים ונתרפא מיד לאחר הטבילה.

ולסיום, ריפוי נוסף, עם מוסר השכל (ס' נחמני): "מעשה באדם אחד שהיה מוכה שחין, הלכה אשתו במוצ"ש לשאוב מים, ונתעכבה שעה אחת או שתי שעות. נעשה לה נס ונזדמן לה מי בארה של מרים ומילאה כדה מאותן המים. כיון שבאת אצל בעלה כעס עליה-אמר לה-היכן היית? והיא מרוב כעסה נפל כדה משכמה ונשבר. ונפלו טיפין על בשרו. בכל מקום שנגע בו מאותן הטיפין, נתרפא.

ועל זה אמרו חכמים: לא עלתה בידו של רגזן אלא רגזנותו, לפיכך צריך אדם שינהג עם אשתו בנחת רוח". מצאנו, אם כן, שבארה של מרים שימשה השראה והיתה בעלת משמעות חינוכית-אמונית לעם ישראל ששאבו ממעין זה חכמה ותבונה שליוותה אותם בכל מסעיהם.

אבינעם שטרית, חבר שדה אליהו, משמש כראש המועצה הדתית האזורית עמק המעיינות.



אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm

כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il ולרשום subscribe בשורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בשורת הנושא.

תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: webmaster@kdati.org.il

אתר האינטרנט של תנועת הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il